

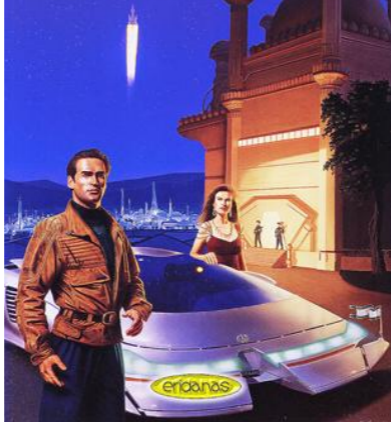

Pasaulinės fantastikos Auksa fondas

Clifford D. Simak

TAI, KAS LEMTA

Clifford D. Simak

TAI, KAS LEMTA

Mokslinis fantastinis romanas

Galaktinio Tyrimo Departamento ekspertai netekę žado: geriausias jų žvalgas Ešeris Satonas, laikytas žuvusiu prieš 20 metų, parsiranda Žemėn sukiožusiu erdvėlaiviu be maisto ir vandens atsargų. Be to, iš ateities atskrieja perspėjimas, kad Satoną reikia tučtuočiau likviduoti. Nes jis parašys knygą, kurioje esanti slapta informacija pražudys dešimtis milijonų žmonių. Tačiau netrukus vienas šios dar neparašytos knygos egzempliorius aptinkamas tarp sudužusio orlaivio liekanų tolimojoje Aldebarano XII planetoje...

Iš anglų kalbos vertė BRONIUS BRUŽAS
Serija "Pasaulinės fantastikos Aukso fondas"

280 tomas. Serija įkurta 1990 m.

Clifford D. Simak - TIME AND AGAIN

London, Magnum books, 1977

Copyright © by Clifford D. Simak, 1961

Cover art copyright © by Stephen Youll, 1999

Vertimas į lietuvių kalbą © leidykla "Eridanas", 2003

Elektroninė versija © Knygute.lt, 2010

1

Žalsvai geltoniems blėstantiems besileidžiančios saulės spinduliams tebešvytint vakaruose, iš prieblandos išniro vyriškis. Jis stabelėjo aptverto vidinio kiemo pakraštyje ir sušuko:

- Pone Adamsai, čia jūs?

Sugirgždėjo kėdė, nes balsas privertė Kristoferį Adamsą krūptelėti ir pasimuistyti. Staiga jis prisiminė. Prieš porą dienų kitoje pievos pusėje apsigyveno naujas kaimynas. Džonatanas jam minėjo... o Džonatanas žinojo visus šimto mylių spinduliu sklandančius gandus. Tiek žmonių, tiek androidų bei robotų.

- Užeikite, - pakvietė Adamsas. - Džiaugiuosi jus matydamas.

Jis vylėsi sugebėjęs išspausti pasisveikinimo žodžius geraširdiškai ir kaimyniškai. Atvirai kalbant, atėjūnas nenuteikė džiuginančiai. Iš prieblandos materializavęsis šešėlis, kuris įžengė į kiemelį, jį suerzino.

Mintyse Adamsas išsilygino ranka kaktos raukšles. Tai mano laikas, pamanė. Vienintelė valanda, kurią skiriu sau per dieną. Vienintelė valanda, per kurią užmirštu... užmirštu tūkstančius problemų, susijusių su žvaigždėmis. Išmetu jas iš galvos ir

atsiduodu žalsvai prietaimai bei subtiliam saulėlydžio šešėlių žaismui, priklausančiam manajai planetai.

Čia, kiemelyje, nėra jokių ataskaitų, perduodamų mentafonu, robotų bylų ir galaktinių koordinavimo posėdžių... jokių psichologinių intrigu, diagramų, fiksuojančių nežemiškų būtybių reakciją. Nieko sudėtingo ar paslaptingo... nors galbūt aš klystu. Nes čia vis dėlto slypi paslaptis, švelni ir tikra. Tokia, nuo kurios pats nenoriu nutraukti skraistės. Blausių padangių fone skriejančio vanago, lelijų gyvatvorėje pasislėpusio jonvabalio paslaptis.

Viena sąmonės dalimi jis suvokė, jog nepažįstamasis eina artyn ir ištiesia ranką siekdamas kėdės. Į kitą vėl plūstelėjo prisiminimai apie suanglėjusius kūnus, gulinčius paupyje, tolimajame Aldebarane XII, ir sumaitotą, į medį įsirėžusią mašiną.

Ten žuvo trys žmonės... ir androidai, neką tesiskiriantys nuo žmogiškųjų būtybių. Smurto nevalia toleruoti, nebent žūtį įtakotų garbinga oficiali dvikova ar ne tokia rafinuota keršto bei egzekucijos sritis.

Žmogaus gyvybė šventa... taip ir turi būti, ant-
raip gyvybei grėstų išnykimas. Žmonijos gretos tiesiog apgailėtinais menkos.

Smurtas ar nelaimingas atsitikimas? Pastarasis atvejis praktiškai neįmanomas. Nelaimingų įvykių pasitaikydavo ypač retai, tiesą sakant, beveik niekada. Mažne tobuli mechanizmai, kone žmogiškas mašinų intelektas bei reakcija jau seniai sumažino nelaimių tikimybę beveik iki nulio.

Šiais laikais neegzistuoja primityvių mašinų, kurios įvažiuotų į medį. Gal jai kiltų problemų, susidūrus su subtilesniu, ne tokiu akivaizdžiu, pavojumi. Bet tik ne su medžiu.

Vadinasi, belieka smurtinis variantas.

Su žmogaus agresija tai neturi nieko bendra, nes šis faktas būtų paskelbtas iš anksto. Žmonės gali smurtauti nieko nesibaimindami... žudikų nevaržo atitinkami įstatymai, jau nekalbant apie moralės kodeksą.

Trys lavonai. Už penkiasdešimties šviesmečių. Trys negyvėliai, sudrumstę ramybę vyriškiui, įsitačiusiam savo namo kiemelyje, Žemėje. Tai buvo nepaprastos svarbos įvykis, kadangi niekam nevalia žudyti žmogaus, nebent liepsnotum kilniu visaapimančio keršto troškimu. Žmogaus gyvybę galima atimti tik tuo atveju, jei sumoki pasakišką kainą, antraip žmonijos rasė sužlugs, o didžioji galaktinė proto brolija panirs į tamsą ir amžiams išsisklaidys - milžiniški atstumai, beje, jau davė nepageidaujamų rezultatų.

Adamsas susmuko krėsele, prisivertė atsipalaiduoti pykdamas ant savęs, kad nugrimzdo į apmąstymus. Šiuo paros metu, artėjant sutemoms, jis paprastai stengdavosi išrūkyti iš galvos visas mintis... na, bemaž visas.

Nepažįstamojo balsas, regis, atsklido iš toli, nepaisant to, kad jis prisėdo šalia.

- Gražus vakaras, - ištarė vyriškis.

- Argi būna negražių? - prunkštelėjo Adamsas. - Orų vaikinai pasirūpins, kad lietus prapliuotų tik tada, kai visi sumigs.

Medžių atžalyne, stūksančiame kalvos papėdėje, savo monotonišką giesmę užtraukė strazdas, ir vaiskios gaidos palytėjo mieguistą planetą tarsi šiltas, paguodą teikiantis delnas. Palei upokšni gerklę išbandė sukvarkusi varlė. Ji iš karto sulaukė pritarimo. Kažkur tolumoje, miglotame kitame pasaulyje, įniko pukšėti lėlys. Kitoje pievos pusėje, kalvų šlaituose, šen bei ten sužibo namų langai.

- Tai geriausia dienos dalis, - sumurmėjo Adamsas.

Jis sužvejojo kišenėje tabako kapšelį ir pypkę.

- Rūkysite? - paklausė.

Nepažįstamasis papurtė galvą.

- Tiesą sakant, norėčiau aptarti su jumis vieną

reikalą.

Adamso balso intonacija akimoju atšalo.

- Tuomet susitiksime ryte. Pasibaigus darbo dienai, reikalais neužsiimu.

- Tai susiję su Ešeriu Satonu, - švelniai pratarė vyriškis.

Adamso kūnas įsitempė, iš sudrebėjusių pypkę kemšančių pirštų pabiro tabakas. Bent tiek gerai, kad prietemoje nepažįstamasis neką teįžiūrėjo.

- Satonas grįžta, - pareiškė žmogus.

- Abejoju, - palingavo galvą Adamsas. - Jis išvyko prieš dvidešimt metų.

- Jūs neištrynėte jo iš sąrašo?

- Ne, jis nėra atleistas iš darbo, jei tą turite omenyje.

- Kodėl? Kodėl tebemokate jam atlyginimą?

Susimąstęs Adamsas sugrūdo pypkėje tabaką.

- Turbūt viskuo kalti sentimentai, - pagaliau atsakė. - Ir tikėjimas Ešeriu Satonu. Nors tikėjimas pamažu blėsta.

- Satonas sugrįš po penkių dienų. - Patylėjęs nepažįstamasis pridūrė: - Anksti ryte.

- Iš kur galėtumėte tai žinoti? - atrėžė Adamsas.

- Žinau. Tai užfiksuotas faktas.

- Tiksliau, *neįvykęs*.

- Mano metu jau įvykęs.

Adamsas išsitiesė krėsle.

- Jūsų metu!

- Taip, - tyliai patvirtino nepažįstamasis. - Mato-
te, pone Adamsai, aš esu jūsų įpėdinis.

- Paklauskite, jaunuoli...

- Aš ne jaunuolis, - įsiterpė vyriškis. - Esu tik
perpus už jus jaunesnis. Ir pamažu senstu.

- Aš neturiu įpėdinių, - lediniu balsu pareiškė
Adamsas. - Apie tai netgi negalvoju. Vykdysiu
savo pareigas dar mažiausiai šimtą metų. Gal
ilgiau.

- Taip, - sutiko nepažįstamasis, - ilgiau nei
šimtmetį. Gerokai ilgiau.

Tylėdamas Adamsas atsilošė į krėslo atkalnę.
Lūpomis suspaudė pypkės kandiklį, nevirpančia,
tvirta it uola ranka prisidėgė tabaką.

- Apsvarstykime viską iš eilės, - pratarė jis. - Jūs
teigiate esąs mano įpėdinis... sakote, neva pe-
rėmėte mano darbą po to, kai atsistatydinau ar
numiriau. Tai reiškia, kad atvykote iš ateities.
Žinoma, aš jums netikiu, bet vardan diskusijos...

- Ne taip seniai laikraščiuose rašė apie žmogų,
pavarde Maikelsonas, kuris tvirtino sugebėjęs
nukeliauti į ateitį, - priminė nepažįstamasis.

Adamsas suprunkštė.

- Šią žinią skaičiau. Jis kalbėjo apie vieną sekundę! Kaip gali žmogus nukakti į ateitį per vieną sekundę? Kaip jis išmatavo laiką? Be to, kam tai rūpi?

- Niekam, - sutiko vyriškis. - Pirmasis kartas, be abejo, nieko nesudomino. Tačiau antrą sykį Maimelsonas pateks į ateitį, kurią nuo dabarties skiria penkios sekundės. Penki laikrodžio sutiksėjimai. Laiko tarpelis, per kurį vos spėji įkvėpti. Viskas nuo kažko prasideda.

- Jūs šnekate apie laiko keliones?

Nepažįstamasis linktelėjo.

- Aš tuo netikiu, - tarė Adamsas.

- Taip ir maniau, kad netikėsite.

- Per pastaruosius penkis tūkstančius metų mes užkariavome Galaktiką...

- "Užkariauti" nėra pats tinkamiausias žodis, pone Adamsai.

- Tuomet užvaldėme. Paplitome Galaktikoje. Vadinkite, kaip norite. Ir mes aptikome daug keistų dalykų, kokių net negalėjome įsivaizduoti. Tačiau su laiko kelionėmis niekada nesusidūrėme.

Jis pamojo ranka į žvaigždes.

- Iki šiol visame plačiajame kosmose niekam neteko keliauti laiku. Niekam.

- Klystate, - paprieštaravo nepažįstamasis. - Prieš dvi savaites Maikelsonas nukako į ateitį per vieną sekundę. Tai pradžia. Viskas, ko reikia.

- Ką gi, - nusileido Adamsas, - tarkim, jūs esate žmogus, kuris maždaug po šimtmečio perims mano darbą. Tarkim, kad jūs išties nusigavote į praeitį. Kodėl?

- Privalėjau perduoti jums žinią apie Satono sugrįžimą.

- Kai jis pasirodys, aš pirmas tai sužinosiu, - atšovė Adamsas. - Kodėl šios naujienos turėtų man rūpėti dabar?

- Grįžusį Satoną reikia užmušti, - paaiškino nepažįstamasis.

2

Mažutis apdaužytas laivas sklendė žemyn, lėtai tarsi plevenanti plunksna artėjo prie nusileidimo aikštės, nutviektas įžambių rytmečio saulės spindulių.

Barzdotas, apskretęs vyriškis sėdėjo piloto krėse įsitempęs kaip styga.

Pavojinga, sukuždėjo jo smegenys. Pavojinga ir sunku kontroliuoti tokią masę, nustatyti atstumą ir greitį... priversti tonas metalo priešintis atkakliai gravitacijos traukai. Kur kas sudėtingiau nei

pakelti laivą, nes tuo metu galvoje kirbėjo vienintelė mintis - jis turi atsiplėšti nuo žemės ir įveikti kosmoso platybes.

Kažkuriuo momentu laivas sudrebėjo, ir vyriškiui teko sutelkti visus valios bei sąmonės jėgų likučius, kad pavyktų suvaldyti šį metalo laužą. Po akimirkos jis vėl pakibo už kelių pėdų nuo aikštės paviršiaus.

Žmogus taip švelniai nuleido laivą, kad po sąlyčio su žeme tepasigirdo tylus barkštelėjimas.

Jis sėdėjo krėse nekrutėdamas, pamažėle suglebdamas, atpalaiduodamas vieną raumenį po kito. Pavargau, tarė sau. Tokios sekinančios užduoties gyvenime nebuvo vykdęs. Dar pora mylių, ir būčiau leidęs šitam metalo kevalui išsitėkšti į druzgus.

Lauko gale stūksojo eilė pastatų, nuo kurių atšlijo automobilis, visu greičiu nurūkęs link laivo.

Pro sudaužytą liuką dvelktelėjo vėjelis, paglostęs veidą ir priminęs...

Kvėpuok, įsakė sau. Privalai kvėpuoti, kai jie pasirodys. Privalai kvėpuoti, išeiti laukan ir nusišypsoti, kad jie nieko nepastebėtų. Bent jau šiuo momentu. Barzda ir suplyšę drabužiai nukreips dėmesį. Jo išvaizda padarys žiūrovams tokį įspūdį, kad smulkmenos turėtų praslysti pro akis. Bet

ne kvėpavimas, kurio proceso stoka pasitinkančius neabejotinai gali sutrikdyti.

Vyriškis atsargiai įtraukė oro, pajuto, kaip šis pakuteno šnerves, nutvilkė gerklę, deginančiomis liepsnomis palaižė plaučius.

Dar vienas kvėptelėjimas, paskui kitas, ir jam pasidingojo, jog gyvybės bei keisto palengvėjimo kupinas oras skleidžia aromata. Gyslose užvirė kraujas, smilkiniai sudilgsėjo, riešą suspaudę pirštai užčiuopė pulsą.

Trumpam užplūdo pykinimo jausmas, sekundę tetrukęs noras atsikratyti skrandžio sultimis, kurį vyriškis nugalėjo, vis dar įsitempęs, atgaivindamas mintyse tai, ką jis turi padaryti.

Valios jėga, priminė sau, sąmonės galia, kurios žmogus nemoka išnaudoti visu pajėgumu. Galia įsakyti kūnui funkcionuoti. Sugebėjimas užvesti tiek metų neveikusius variklius.

Vienas įkvėpimas po kito, ir širdis vėl pradėjo stuksenti, vis ramiau ir ramiau, tvinkčiojanti ne-lyginant siurblys.

Nebruzdėk, skrandi.

Plušėkite, kepenys.

Plak, širdie.

Tu nesi senas ir sukirmijęs, nes niekada toks nebuvai. Tavo fizine būseną pasirūpino kita, at-

sarginė, sistema. Būtent ji pažadino tave iš sąstingio.

Visgi persijungimas prilygo šokui. Nieko kito žmogus nelaukė. Jis baiminosi šito momento, nes žinojo, ką patirsiąs - naujos gyvybės ir medžiagų apykaitos agoniją.

Sąmonėje vyriškis išlaikė savo kūno bei funkcionuojančių organų prisiminimus... mirgantį, raibuliuojantį vaizdą, kuris protarpiais apsiblausdavo arba nusidažydavo įvairiomis spalvomis.

Tačiau minties bei valios jėgų dėka vaizdas pagaliau išryškėjo, ir jis suprato, jog blogiausia jau praeityje.

Žmogus stipriai sugniaužė laivo valdymo prietaisus tarsi užsigeidęs sutraiškyti metalą, prakaitu žliaugiantį kūną apėmė silpnumas.

Šėlstantys nervų impulsai aprimo, širdis ėmė pulsuoti ritmiškai. Netrukus jis pradėjo kvėpuoti be sąmoningų pastangų.

Atsipalaidavęs žmogus kurį laiką drybsojo piloto krėsele. Pro suskaldytą liuką vėl įsismelkęs vėjas palytėjo skruostą. Automobilis beveik pasiekė laivą.

- Džoni, - sušnibždėjo vyriškis, - mes namuose. Mums pavyko. Tai mano namai, Džoni. Toji vieta, apie kurią tau pasakojau.

Jokio atsakymo. Tik šilumos banga, virptelėjusi giliai smegenyse. Keista, jauki šiluma - panašus pojūtis apninka aštuonmetį berniuką, besirangantį į lovą.

- Džoni! - šūktelėjo jis ir vėl pajuto raminantį krustelėjimą savo sąmonėje, tarytum ką tik delnu būtų palietęs aksominį šuns snukį.

Kažkas suriko, kumščiu daužydamas į laivo duris.

- Girdžiu, - atsiliepė Ešeris Satonas. - Tuoju at-eisiu.

Jis pasilenkė, už krėslo gulėjusį dokumentų ap-lanką pasikišo po pažastimi, nudrožė į šliuzą, pa-suko liuko ratą ir žengė laukan.

Prieš save pamatė tik vieną žmogų.

- Labas, - tarė Ešeris Satonas.

- Sveiki atvykę į Žemę, sere, - atsiliepė vyriškis, ir kreipinys "sere" užkabino atsiminimų stygą. Įsmeigęs akis į žmogaus kaktą Satonas išvydo vos pastebimą serijinio numerio tatuiruotę.

Jis visai užmiršo apie androidų egzistavimą. Per dvidešimt metų iš galvos veikiausiai išrūko ir daugybė kitų dalykų. Tam tikros smulkmenos.

Androidas įsistebeilijo į sudilusių kelnių skylę, pro kurią buvo matyti nuogas kelis, ir basas pė-das.....

Pastabos

- 1) Status quo (lot.) - esama padėtis.
- 2) JAV nepriklausomybės diena.
- 3) M.D. (Medicinae Doctor) lot. - medicinos mokslų daktaras.
- 4) Zuikis Paikis, Vėplys - veikėjai iš Liuiso Kerolo pasakos "Alisa stebuklų šalyje".
- 5) Kliunkis Pliunkis - kiaušinio formos veikėjas iš "Motulės Žąsies eilėraščių" (anglų tautosakos).